

PUHE SATAKUNNAN TYÖVÄEN MAAKUNTAJUHLASSA KIUKAISISSA
=====

25/7 - 1943.
=====

Meillä on eri puolueiden välillä pian 4 vuoden ajan vallinnut täydellinen "linnarauha" entisten puolue-erimielisyyksien sijasta. Tämän sovinnollisen mielialan on aikaansaanut sota ja sen asettamat vaatimukset. Jotakin viikkoja takaperin näytti tilanne tässä suhteessa kuitenkin jonkun verran uhkaavalta. Oireita oli olemassa, jotka viittasivat linnarauhan rikkoutumisen mahdollisuuteen. Tällätkään hetkellä ei vielä ole täydellistä rauhoittumista saavutettu erinäisissä kysymyksissä. Kiihkeimpänä on tämä erimielisyys puhjennut näkyviin sos. dem. puolueen ja maalaisliiton välillä. Tämä on herättänyt melkoista huomiota varsinkin kun muistetaan se läheinen yhteistoiminta, mikä näiden puolueiden kesken oli vallalla vuosina 1937-1939 n.s. "punamultahallituksen" aikana. Tämän hallituksen ansioksi on luettava, että jyrkkä juopa eri kansalaispiirien kesken saatiin jokseenkin umpeen luoduksi, mikä taas antoi puolestaan takeet maamme käymän puolustustaistelun onnistumiselle. Kun läheinen yhteistoiminta näinkin äskettäin pidettiin luonnollisena

on nyt ihmetelty ja valiteltu välien rikkoutumista. Julkisuudessa aloitti tästä keskustelun SAK:n puheenjohtaja Vuori Helsingissä työväen lippujuhalassa pitämässään puheessa. Keskusteluun ovat senjälkeen yhtyneet erinäiset lehdet ja viimeksi viime perjantain eduskunnan istunnossa tohtori Kekkonen.

On tietenkin jonkun verran arkaluontoista ottaa tällainen kysymys puheeksi, mutta kun siihen ryhtyy on parasta puhua suunsa puhtaaksi. Ensimmäisena edellytyksena yhteisymmärryksen saavuttamiselle on täydellinen avomielisyys kummaltakin puolen. Koetan senvuoksi selvittää, miltä asema näyttää sosialidemokraatin silmillä katsottuna.

Ensinnäkin on todettava, että on melkoinen ero niillä oloilla, joissa yhteistoiminta aikanaan syntyi ja nykyisillä oloilla. Samoin myöskin kumpanakin ajankasana ratkaistavilla asioilla. V. 1937 aikaansaatu yhteistyö syntyi ns. lapuanliikkeen vastapainona ja lopullisessa selvittämistarkoituksessa. Pyrkimyksenä oli kansanvaltaisuuden täydellinen turvaaminen. Tämän työn mainittu yhteishallitus suoritti suurella menestyksellä. Sensijaan eräissä muissa asioissa esiintyi jo silloin jonkin verran vaikeuksia.

Nyt ovat olot toiset. Kansanvaltaa ei tällä hetkellä uhkaa ainakaan mikään välitön vaara. Sensijaan on sota tuonut päiväjärjestykseen monia muita asioita. Ensi sijalla on tietenkin mitä tarmokkain sodan onnelliseen loppuun saattaminen. Siinä suhteessa ei eri kansalaispiirien välillä olekaan erimielisyyttä. Mutta tämän rinnalla ovat talouspoliittiset kysymykset nousseet tärkeimpinä pinnalle ja vaativat ratkaisua. Sota koettelee kaikkia kansantaloutemme osia ja vaatii toimenpiteitä tasapainon säilyttämiseksi. Muun muassa on huolehdittava siitä, että valtio saa luonnollista tietä, verojen

ja lainojen muodossa tarvitsemansa varat, olematta pa-
koitettu turvautumaan setelirahoitukseen. Tämä on myös-
kin tarpeen rahan arvon turvaamiseksi. Tähän ei oltu
sodan alussa valmiita. Hiljalleen on kuitenkin valtio-
vallan puolelta ryhdytty vastatoimenpiteisiin. Näihin käy-
tiin voimakkaammin käsiksi vuosi takaperin. Silloin edus-
kunnalle esitettiin ensimmäinen finanssiohjelma, joka si-
sälsi huomattavia uusia veroja ja lainanottosuunnitelmia.

Jo tämän ensimmäisen finanssiohjelman käsittely
eduskunnassa toi näkyviin vallitsevia vastakohtia. Pait-
si sitä, että asian käsittelyä viivytettiin ja siten
aiheutettiin suurta vahinkoa valtiotaloudelle, vähennet-
tiin pyydetyistä veroista lähes puolet pois. Melkoisen
turvallisen lähtökohdan aseman vakiinnuttamiselle silloi-
set päätökset kuitenkin antoivat, varsinkin kun niihin
myöhemmin liittyivät valtioneuvoston päätökset hintain ja
palkkain vakiinnuttamisesta. Viime vuoden lopussa aikaan-
saatu hinta- ja palkkasulku ovatkin sen jälkeen kestä-
neet melkoisen hyvin. Sitä osoittaa sekin, että elinkus-
tannusindeksi, joka lokakuussa oli 180, on tähän men-
nessä päässyt nousemaan vasta pisteeseen 187. Suurin osa
näistä vakiinnuttamistoimenpiteistä oli hoidettava vastoin
maalaisliiton pyrkimyksiä. Heidän taholtaan vastustettiin
useimpien esitettyjen verojen säätämistä. Ja heti jäl-
keenpäin käytiin hyökkäykseen maitotaloustuotteiden ja vil-
jan hintojen nostamiseksi mitä hyökkäystä tehostettiin
hallituksesta eroamisen uhkauksilla. Jo silloin oli siis
näkyvissä oireita, jotka viittasivat jyrkkään mielipide-
eroavaisuuteen tärkeimmissä talouspoliittisissa kysymyksissä.

Tämän vuoden kevätpuolella välit ovat kuitenkin
kärjistyneet vielä enemmän. Tällöin ryhdyttiin nimittäin
maataloustuottajain taholta suureen rynnäkköön hintasulkua
vastaan, vaatien kaikkien maataloustuotteiden hintojen
nostamista. Erikoisesti otti tämän asian ajaakseen po-

liittisena kysymyksenä maalaisliitto. Myöskin sos.dem:ien taholla myönnettiin, että jonkunlaiseen korotukseen olisi suostuttava. Kysymys oli vain korotuksen määrästä. Näin suuresta asiasta olisi pitänyt neuvotella ja yhteistuumin yrittää päästä molempia puolia tyydyttävään ratkaisuun. Näin ei kuitenkaan menetelty. Maalaisliiton eduskuntaryhmässä päinvastoin teetettiin etukäteen kiinteät päätökset, joista ei asian myöhemmissäkään vaiheissa haluttu vähimmässäkään määrässä tinkiä. Täten päätöksestä muodostui jonkinlainen "me vaadimme"-ohjelma, jommoisilla ei meidän parlamenttaarisessa elämässämme ole hyvä kaiku.

Kun asia joutui hallituksessa käsiteltäväksi, osoitautui, että hallitus ei ollut taipuvainen yhtymään maalaisliiton eduskuntaryhmän kantaan, vaan piti alhaisempaa hintatasoa oikeampana. Tämän suuntainen olikin ensimmäinen kannanotto. Tällöin käytettiin hallituksessa olevien maalaisliittolaisten jäsenten taholta voimakkaainta asetta, mikä tällä hetkellä on käytettävissä, nimittäin eron uhkaa. Kun se nykyisissä oloissa olisi merkinnyt epävarmuutta siitä, millä tavalla asiain hoito vastaisuudessa olisi järjestettävissä, taipui hallituksen enemmistö tämän uhkan edessä. Samanlaisen uhkan edessä hallitus myöskin muutti kantaansa siinä suhteessa, että hinnat lyötiin lopullisesti kiinni ennen kuin eduskunta oli sitä varten myöntänyt tarvittavat varat, mitä menettelyä eduskuntapiireissä on pidetty sopimattomana ja sitä valiteltu. Hallituksen päätöksien takana oli vain yhden äänen enemmistö. On syytä mainita, että jos sos.dem. puolueella olisi ollut hallituksessa voimasuhteitaan vastaava edustus, olisi päätös ollut toinen kuin miksi se nyt muodostui.

Tämä näin jyrkkiin pakotteisiin ryhtyminen maalaisliiton taholta on ollut alkusyytä niihin erimieli-

syyksiin, joita tämän vuoden aikana on ollut näkyvissä. On selvästi sanottava, että maalaisliitto näin toimiessaan on syvästi loukannut kansanvaltaisuuden tärkeimpiä perusteita. Voi myös asettaa kysymyksenalaiseksi kannattiko nostaa näin suuri riita 20 pennin takia, mikä lopulta oli riidan aiheena. Maataloustuottajillekin olisi ollut paljon miellyttävämpää saada sovinnossa tyydyttävä hinnankorotus kuin ajaa pakolla lävitse muutamaa penniä korkeampi hinta. Siitä jäi paha mahu toisten suuhun.

Tässä yhteydessä esiintyi muitakin kysymyksiä, joissa ei voitu yhtyä maalaisliiton ajatustapaan. Heidän hallituksessa olevien jäsentensä mielestä oli korotettu hinta otettava kuluttajilta, vieläpä sillä tavalla, että elinkustannusindeksin laskuperusteita olisi ollut muutettava, jotta hinnankorotus ei pääsisi vaikuttamaan palkkoihin. Tämmöiseen ei kuitenkaan milteään muulta taholta katsottu voitavan suostua. Lopputuloksena oli, että valtion varoista suoritetaan hinnankorotuksesta aiheutuvat lisämenot, jolloin hinnankorotus ei tule vaikuttamaan elinkustannusindeksiin. Täten valtio otti kantaakseen suuren lisämenon, jonka voi arvioida nousevan ainakin 1.700 miljoonaan markkaan vuodessa eli yhtä suureen määrään kuin sota meillä kuukaudessa maksaa.

Ristiriidat eivät kuitenkaan päättyneet tähänkään. Kun valtion kasvaneita menojaan varten oli hankittava tuloja oli tänä keväänä esitetyssä uudessa finanssiohjelmassa näitä menoja laskettaessa otettava huomioon myös äsken mainitusta hinnankorotuksesta aiheutuvat menot. Tämä finanssiohjelma on jälleen saanut vastaansa maalaisliiton kaikissa niissä osissa, joissa verot kohtaavat maataloutta. Syyksi on mainittu verorasituksen ankaruus maataloutta kohtaan, mikä valitus selvästi on aiheeton. Tosin verot ovat raskaat, mutta ne ovat raskaat kaikil-

la. Jos vertailuihin ryhdytään, täytyy todeta, että varsinkin palkannauttijat ovat realituloistaan joutuneet enimminkin menettämään.

Suurimman erimielisyyden on uusista veroista aiheuttanut ns. "ylimääräinen varallisuusvero", jota maalaisliitto ryhtyi vastustamaan niin päättävästi, että sitä vastaan etukäteen puoluekokouksessa teetettiin jyrkät ponnet, joilla eduskuntaryhmä sidottiin käsistään ja jaloistaan. Kaikissa oloissa on outoa, että joku puolue etukäteen kahlitsee itsensä johonkin asemaan niin, että sen on vaikea enää perääntyä ja muuttaa kantaansa, ja kaksinverroin outoa on tämä nykyisissä vaaranalaisissa oloissa. Tämän varallisuusveron kohtalosta on sen jälkeen kiihkeimmät keskustelut käyty. Tähän mennessä on veroa koskevan lain sisältö lyöty kiinni ja edessä on vain lain lopullinen hyväksyminen tai hylkääminen, mistä äänestys suoritetaan tämän viikon tiistaina. Toivottavasti maalaisliiton eduskuntaryhmä silloin kuitenkin ottaa yhteisen edun siinä määrin huomioon, että se luopuu tähänastiselta vastustavalta kannaltaan. On yleisesti tunnustettu asia, että hintasulku on tehokkain vastatoimenpide inflatiota vastaan. Parhaat tulokset on saavutettu Saksassa, jossa hintasulku on koko sodan ajan tehokkaasti pidetty voimassa. Myöskin Ruotsissa ryhdyttiin noin vuosi takaperin tehokkaampiin toimenpiteisiin, joilla on ollut suotuisa vaikutus. Sama on voitu nähdä meilläkin nykyisen, 8 kuukautta kestäneen ajanjakson kuluessa, jolloin hinta- ja palkkasulku on toiminut. Meidänkin ohjelmaamme on kuulunut toiselta puolen hinta- ja palkkasulun aikaansaaminen ja tämän ohella riittävien varojen ja lainojen kerääminen toiselta puolen. Tuntuu kuitenkin siltä, että maalaisliiton taholla kyllä harrastettaisiin palkkasulkua, mutta pyrittäisiin poistamaan hintasulku ja sen sijalle aset-

tamaan verosulku. Tämä tie vie suoraa tietä ja kii-
vasta vauhtia inflatioon. Kun jo nyt noin puolet ra-
han arvosta täytyy katsoa menetetyksi, ovat säästäjät
menettäneet suunnilleen 10 miljardia markkaa. Miltähän
tuntuisi, jos realiomaisuuden omistajat olisivat kärsi-
neet saman menetyksen, esimerkiksi maatilän omistajat
menettäneet puolet alueistaan. -

Näyttää siltä kuin maataloustuottajilla ja eri-
koisesti maalaisliitolla olisi väärä näkemys siitä, mi-
tä vaikutuksia heidän ajamillaan toimenpiteillä on. He
luulevat jatkuvilla hinnankorotuksilla parantavansa ase-
maansa. On kuitenkin selvää, että hinnankorotus auttaa
vain väliaikaisesti, koska palkat nousevat heti jäljes-
tä ja niiden mukana muut hinnat. Jonkun ajan kulut-
tua ollaan taas samassa asemassa kuin aikaisemminkin
ja koko manööverillä ei ole voitettu mitään, vaan päin-
vastoin saatu aikaan suurta vahinkoa. Ellei siis maa-
laisliitolla ole suorastaan inflatoorisia pyrkimyksiä,
mitä on vaikea uskoa, ovat he melko lailla harha-
tiellä. Äskeisestäkin maataloustuotteiden hintainkorotuk-
sesta on jo ollut seurauksia siitä huolimatta, että
valtio on päättänyt sen kustannukset suorittaa. Ensin-
nakin oli maataloustyöläisten palkat normeerattava, mikä
useimmissa tapauksissa merkitsi palkankorotusta. Myöskin
teollisuuden ym. säännöllisessä työoloissa työskentelevi-
en palkat oli ennenaikaisesti nostettava 4 prosentilla.
Ammatillisesti järjestynyt työväki vaatii itselleen nyt
suurempia ylityökorvauksia kuin tähän saakka on makset-
tu. Inflatiota vastustavaan muuriin on täten isketty
melkoinen aukko, jota on vaikea uudelleen tukkia. Toi-
vottavasti se kuitenkin voidaan tukkia. Muuten on pe-
lättävissä tuhoisia seurauksia. Meidän on senvuoksi koh-
distettava ponnistuksemme siihen, että uudelleen saadaan
tiukka hinta- ja palkkasulku aikaan.

Olen näinkin pitkälti ja yksityiskohtaisesti selostanut niitä eroavia näkökantoja, joita maamme tärkeimmissä talouspoliittisissa kysymyksissä on viime aikoina esiintynyt sos.dem:ien ja maalaisliiton välillä. On syytä huomauttaa, että maalaisliitto ei aina ole yksinään ollut mielipiteittensä tulkkina, vaan on heillä ollut tukea myöskin muilta tahoilta. Mutta pääasiallisesti on maalaisliitto poliittisena puolueena esiintynyt näiden ajatusten ajajana. Tämä erimielisyys, joka ajoittain on ollut puhkeamaisillaan todelliseksi kriisiksi ei mielestäni ole sos.dem. puolueen syy. Se on ollut halukas, jopa melko pitkällekin tyydyttämään hinnankorotusvaatimuksia, kuten näkyi äskeisessä ratkaisussa, joka eduskunnassa päätettiin yksimielisesti. Se näkee myös edelleen mielellään yhteistoiminnan muodostuvan läheisemmäksi maalaisliiton kanssa. Tämmöisen yhteistoiminnan aikaansaaminen olisi maallemme mitä tärkeintä, ei vain nykyisissä oloissa vaan tulevaisuuttakin silmällä pitäen. Ensinnäkin on kysymyksessä maamme kaksi suurinta poliittista puoluetta, joiden varassa maamme sisäpolitiikan olisi turvallista liikkua. Kun kumpaisellakin varsinaiset kantaajoukot ovat kättensä työstä elävää ainesta, luulisi niiden useimmissa asioissa voivan ajatellakin yhdensuuntaisesti. Kummallakaan ei ole suuria pääomaetuja valvottavana ja kansanvaltaan nähden ne molemmat suhtautuvat täysin positiivisesti. Kun näin on laita, ovat edellytykset yhteistoiminnan aikaansaamiseksi olemassa. Yksipuolinen rakkaus ei kuitenkaan auta, ellei myöskin toisella puolen ole siihen halua. Tämän vuoksi olisi aiheellista aina suurempien kysymysten esille tullessa neuvotella niistä etukäteen asiallisesti eikä heti panna ulk^oparlamenttaarisia voimia liikkeelle. Niiden liikkeellepano olisi myöskin sos.dem. puolueelle mitä helpoin asia, mutta miten selviydyttäisiin silloin

isänmaan asiain hoidossa. Yksimielisyyden aikaansaaminen on nykyisissä oloissa entistä tärkeämpää. Sodan oloissa vaadittaisiin kaikkien mukana oloa, mutta on hyvin ymmärrettävää, ettei sos-dem.puolue voi ajan pitkään mukautua siihen, että se on mukana yhteishallituksessa ja saa tässä asemassaan kestää tappion toisensa jälkeen. Elleivät olot tässä suhteessa muutu, on edessä kriisi, jolloin on vain kaksi vaihtoehtoa valittavana: joko poistuu sosialidemokraattinen puolue hallituksesta, jättäen sen hoidon porvarillisten puolueiden käsiin, tai väistyy maalaisliitto, jolloin on koetettava saada enemmistö ilman maalaisliittoa. Tällöisen enemmistön on silloin toimittava järkevällä taloudellisella ohjelmalla ottaen huomioon koko maan edun, eikä vain yhä en etuoikeutetun luokan.

Missään tapauksessa ei se seikka, että nykyisenä sota-aikana ollaan entistä enemmän riippuvaisia kotimaista elintarviketuotannosta, oikeuta väärinkäyttämään tätä velvoittavaa asemaa. Jos sitä väärinkäytetään ei se lupaa hyvää tulevaisuudessa, vaan voi kostaa itsensä katkerasti. Ennen pitkää tulee nimittäin toisenlainenkin aika, jolloin maailma on täynnä tavaraa ja tuonti vapaa. Silloin tarvitsee maatalous jälleen suojaa ja tukea ja sen saamiseen tarvitaan muidenkin kansalaistien apua.

Sitä mitä edellä on sanottu ei ole lupa ymmärtää siten, etteikö varsinkin nykyhetkenä tarvittaisi kaikkien puolueiden yhteistoimintaa ja yksimielisyyttä vaikeuksista selviytyäksemme. Mutta erikoisesti on tämä tärkeätä kahteen suurimpaan puolueeseen nähden, joiden välisen kärjistyminen voi uhata vastaista kansanvaltaista kehitystä maassamme. Sodan joskus päätyttyä ja äärimmäisyssuuntien saadessa vapaammat toimintamahdollisuudet saatetaan nimittäin tarvita varmoja kansanvallan ja rauhallisen elämän kannattajia.